MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Jos valtakunnasta löytyisi riittävästi järkeä, soten ohella myös muut maakunnalliset toiminnot eli maakuntien liitot kaikkine lakisääteisine tehtävineen koottaisiin samaan kuntayhtymään, jonka maakuntavaltuusto valittaisiin vaaleilla. **KAINUUN SANOMAT**

Suomi rämettää taloutensa perustaa

Suomalaisessa päätöksenteossa on ikävällä tavalla häviämässä kokonaisvaltainen ymmärrys kansantalouden toiminnasta. Yksittäisiä, suuriakin päätöksiä tehdään huomioimatta niiden loogisia ja välttämättömiä seurannaisvaikutuksia.

Esimerkkejä löytyy muun muassa sote- ja kuntauudistuksista, veropäätöksistä, julkisen rahan kohdentamisesta sekä säästöpäätöksistä.

Kun seurauksia ei mietitä, voi tuloksena olla hyvästä tarkoituksesta huolimatta tehottomuutta ja menojen kasvua. Aiemmin toiminut muuttuu yllättäen kalliiksi ja toimimattomaksi.

Jyrki Kataisen ja Alexander Stubbin hallituksia on syytetty keskittämisestä ja pääkaupunkivetoisista päätöksistä. Kataisen alkuperäisen six-packin kokoonpano tätä jo ennusti, eikä ennustetta ole tarvinnut matkan varrella suuresti muuttaa.

Pääkaupunkiin ja sen lähiympäristöön keskittyminen tarkoittaa, että noin 3,5 miljoonaa suomalaista työpaikkoineen ja elinkeinoineen jää vähälle huomiolle. Virheellinen ajattelu näivettää koko Suomen – myös pääkaupungin – taloutta.

Pääkaupungin metropolialue on tärkeä kaupan ja hallinnon keskus. Se ei kuitenkaan elätä muuta Suomea, vaan on täysin riippuvainen muun Suomen tuotannon ja talouden menestyksestä.

Valtiovalta voi omilla toimillaan vaikuttaa talouden ja tuotannon edellytyksiin. Käytännössä se tarkoittaa järkevää elinkeinopolitiikkaa, hyvää hallintoa ja toimivaa infrastruktuuria.

Näiden kaikkien osalta suunta tuntuu olevan tällä hetkellä hukassa tai suorastaan väärä. Elinkeinopolitiikka on keskittynyt palvelemaan luovasta verosuunnittelustaan tunnettuja jättiyrityksiä, yhteensä miljardien eurojen investoinnit seisovat lupajonoissa ja palveluiden lisäksi maaseutu-Suomesta puretaan myös tieverkkoa.

Ratkaiseva osa Suomen taloudesta perustuu luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen. Tämä näkyy paitsi ruoka-, metsä- ja energia-alojen, myös kaivannaisteollisuuden sekä kone- ja laitevalmistajien tuotantoluvuissa ja työpaikoissa.

Nämä ovat kaikki valtakunnallista toimintaa, joka vaatii ympärilleen toimivaa yhteiskuntaa. Ilman sitä taloutta kantavat toimialat näivettyvät. Samalla rämettyy Suomen talouden perusta.

Suomen talous hiipuu ilman toimivaa tieverkkoa.

Kunnossa oleva tieverkko on välttämätön paitsi ihmisten liikkumiselle, myös maakuntien tuotannon tavarakuljetuksille. Suomen Tieyhdistyksen mukaan ihmisten liikkumisesta 94 prosenttia ja tavarakuljetuksista 90 prosenttia on tieliikennettä.

Suomen talouden kannalta tieverkon jatkuva heikentäminen on kestämätöntä. Etenkin alempi tieverkko on jatkuvien säästöjen kohteena.

Kun tie päästetään pinnaltaan huonoon kuntoon, se alkaa hajota nopeasti kokonaan. Euron säästöstä koituu helposti viiden euron vahinko.

Laskua joutuvat maksamaan kuljetuksia välttämättä tarvitsevat toimialat, mutta myös yksityisautoilijat. Autot joutuvat huonokuntoisilla teillä koville.

Hallituksen mittavat liikennehankkeet kohdistuvat kasvukeskuksiin. Helsingistä Espoon perukoille kasvava Länsimetro ja Helsingin alle mutkan tekevä Pisararata ovat molemmat miljardihankkeita, joille valtio on luvannut satojen miljoonien eurojen tuen.

Hankkeet voivat sinänsä olla tärkeitä, mutta valtion varojen keskittäminen niihin on hyvin yksisilmäistä. Suomen talouden kannalta esimerkiksi metsäautoteiden kunto on huomattavasti Länsimetroa tai Pisararataa tärkeämpää.

Lama-Suomen kannattaisi viipymättä herätä huolehtimaan toimivan talouden perusedellytyksistä. Kun ne ovat kunnossa, varaa ja perusteita on myös hallintometropolin kasvulle.

Lama-Suomen on herättävä huolehtimaan talouden perustasta.

Erilaisia työttömiä

Työelämän muutokset ovat johtaneet siihen, että pitkä työurat samassa työpaikassa ovat vähentyneet. Monet ovatkin varautuneet työmarkkinoiden epävarmuuteen esimerkiksi ryhtymällä sivutoimiseksi yrittäjäksi.

Maaseudulla on yleistä, että maatalous on sivutoimista tai sen rinnalla on muutakin yritystoimintaa. Lisäksi puoliso voi käydä tilan ulkopuolella töissä.

Vaikka yrittäjyyteen kuuluu aina jonkinasteinen riskinotto, liittyy yrittäjyyteen sellaisiakin riskejä, joihin ei osata edes varautua.

Sivutoiminen yrittäjyys voi viedä palkkatyön tekijältä oikeuden työttömyysturvaan, vaikka yritystoiminta ei tuottaisikaan yhtään mitään. Myös toimimaton yritys voi olla esteenä työttömyyskorvauksen saamiseen.

MTK:n päälakimies Risto Airikkala muistuttaa, että palkkatyössä oleva ihminen, jolla on myös Y-tunnus tai Myel-vakuutus, saattaa jäädä ilman työttömyyskorvausta palkkatyön loputtua (MT 7.11.).

Yrittäjyys voi vaikuttaa myös yrittäjän perheenjäsenten oikeuteen saada työttömyyskorvausta, vaikka hän olisi työskennellyt yrityksessä palkansaajana ja maksanut työttömyyskassaan jäsenyysmaksun palkansaajana. Y-tunnuksen ottamaan joutunut metsänomistaja voi jäädä ilman työttömyysturvaa, jos hän on itse työskennellyt metsässään.

Sivutoiminen yrittäjyys, Y-tunnus tai Myel-vakuutus eivät automaattisesti vie oikeutta työttömyysturvaan, vaan työ- ja elinkeinotoimistoilla on asiassa harkintavaltaa. Toimistot ovat käyttäneet tätä harkintavaltaa hyvin eri tavalla.

On hyvä, että yhteisten rahojen käytössä ollaan tarkkoina. Se ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että kansalaiset asetetaan eriarvoiseen asemaan.

Oikeudenmukaiseen lopputulokseen pääsemiseen riittää usein, että lainsäädäntöä tulkittaessa käytetään maalaisjärkeä.

VIERASYLIÖ

Poliittinen puhe peittää epämiellyttäviä asioita

Roskapuheeksi nimitetty kielenkäyttökin voi vahvistaa ihmisen maailmankatsomusta aiheen, puhujan, tilanteen, asenteen mukaan. Poliittinen puhe, jota toisinaan kutsutaan roskapuheeksi, ei ole merkityksetöntä, vaan nopeasti muuttuvaa tilannekieltä.

”Roskapuhe elää ja voi hyvin”, kirjoittaa tohtori Arto Jokinen (Aamulehti 2.9.2014). Juuriltaan uusseelantilainen professori André Spicer London City Universitystä tutki yritysten tuottamaa ”roskapuhetta” nimittäen sitä suorasukaisesti bullshitiksi.

Jokinen katsoo roskapuheen merkityksettömäksi ja sisällöttömäksi niin yritysten kuin politiikan kielessä. Osa bullshitpuheesta voi naamioitua järkeväksi niin, ettei ulkopuolinen erota tyhjäkäyntiä.

Nokian Oyj:n entisen toimitusjohtajan puheet ja kirjoitukset ärsyttivät suomalaisia. Supliikki kielenkäyttö sopii huonosti jäyhään puhekulttuuriimme. Yhdysvalloissa sen sijaan lähes kolmasosa työvoimasta tuottaa puhetta, jolla on tarkoitus peittää totuutta työnantajan etujen ajamiseksi.

Poliittiset pelaajat suoltavat puheviihdettä omilla mahtisanoillaan niin, ettei kuulija havaitse tyhjän tynnyrin kolinaa. Eturivin poliitikkojen imagon stailaavat käytännössä monenlaiset tausta- ja pr-toimijat.

Kaunistellut ilmaisut vaikuttavat asenteeseemme yhteiskuntaa kohtaan.

Roskapuheen sisällöttömyydestä kertovat muotisanat ja hokemat.

Epäonniseksi esimerkiksi Jokinen ottaa sanan ekosysteemi. Käsitehän on latautunut täyteen ajankohtaista erikoismerkitystä, kun se biotieteiden globaalien tutkimustulosten ansiosta kääntyi poliitikkojenkin kielelle ihmiskunnan tulevaisuuden kysymyksenä.

Keskeneräisyys on haasteellista

Haasteellinen, haastava sen sijaan on nyt poliittinen muotisana. Jos jokin hanke on alulla eikä siitä, saati sen tuloksesta, tiedetä vielä tarpeeksi (esimerkiksi Sote, Nato-, kuntauudistusasiat), poliitikko tuskin vastaa, ettei tiedä asiasta mitään. Tutumpaa on: ”Tämä asia on hyvin haasteellinen. Toimikunta on jo asetettu selvittämään sitä.”

Poliitikko on keskeneräisten asioiden altavastaaja. Hänen viestintätaitonsa punnitaan siinä, miten kärsivällisesti hän oppii vastaamaan haastattelijoiden toistuviin kysymyksiin keskeneräisten asioiden lopputuloksesta.

Toimittaja asettaa poliitikon yleensä ennustajan rooliin. ”Väärä vastaus” syö poliitikon uskottavuutta; tämä saattaakin jäädä seisomaan sanojensa taakse huvittavuuksiin asti, jottei haukuttaisi takinkääntäjäksi.

Bullshitin suomenkielisiä vastineita ovat roskapuhe, paskapuhe, kokkapuhe.

Paskapuheen synonyymeja taas pötypuhe, soopa, palturi; jaarittelu, kokkapuhe, (alatyylisesti) valheellinen/ turhanpäiväinen puhe.

Kokkapuheen synonyymeja ovat pila, paskapuhe, roskapuhe; sivistyssanakirjassa kärkevä sutkaus, sukkeluus, kompa, pila.

Poliitikko suostuttelee epäsuorasti

Poliittinen nykypuhe ei mielestäni ole selkeästi mitään edellisistä, vaan eufemistista. Eufemismi tarkoittaa korvaavaa ilmaisua. Se lieventää epämiellyttäväksi koettua asiaa. Sen avulla voidaan peittää totuutta käyttämällä epäsuoraa ilmausta suorapuheisen sijasta.

Historiallisesti kiertoilmaus on ollut vaihtoehtoinen jollekin asialle tai olennolle, jonka nimeä ei tabu-/pyhyyssyistä saanut lausua.

Media ja poliitikot käyttävät mieluummin käsitettä rauhanturvaamistoimet kuin sotatoimet. Sotaministerin sijasta meillä on puolustusministeri; saasteministerin sijasta ympäristöministeri, velkaministerin sijasta valtiovarainministeri, mediakielessä myös rahaministeri.

Roskapuheen sisällöttömyydestä kertovat muotisanat ja hokemat.

Köyhien ohella poliittinen kaksoiskieli puhuu matalapalkkaisista ja B-kansalaisista. Maanpuolustuksen rinnalla on turvallisuuspolitiikka.

Työttömistä olen nähnyt käytettävän käsitteitä työrajoitteiset, ongelmatyöläiset, vapaaaikaorientuneet.

Suomen kielen ja kulttuurin historiasta kertovien houruloiden, hulluinhuoneiden ja mielisairaalojen sijasta ovat psykiatriset osastot. Sairaalojen ohella sairaita hoidetaan terveyskeskuksissa. 1800-luvun vaivaistalot ja 1900-luvun vanhainkodit ovat 2010-luvulla hoitokoteja, lepokoteja, palveluja senioritaloja.

Uhrit kalskahtaa myönteisemmältä kuin kuolleet, murhatut ja tapetut. Metsän uudistaminen on terveemmän oloista kuin paljaaksihakkuu. Epäpuhtaudet ja päästöt on kiertoilmaus saasteille.

Mistä poliitikko vaikenee?

Yhdysvaltain puolustusministeriön virallisessa kielenkäytössä rauhan kaksoiskielinen vastine on pysyvä vihollisuutta edeltävä tila. Siviili-ilmailun hallintokielessä lento-onnettomuuden sijasta puhutaan kontrolloimattomasta maahan päättyvästä lennosta.

Vallan kieli mieluummin hoitaa, parantaa ja rauhoittaa kuin hävittää, tyrmää ja pakottaa.

Poliittinen nykypuhe peittelee kansakunnan kipeitä ongelmia ja niiden taakse kätkeytyviä hälyttäviä tosiasioita.

Kaunistellut ilmaisut vaikuttavat asenteeseemme yhteiskuntaa kohtaan. Positiivista mielikuvaa on luonut esimerkiksi ex-pääministeri Jyrki Kataisen ja pääministeri Alexander Stubbin myönteinen asiakeskeisyys.

Kannattaa miettiä, mitä poliitikko puhuu, mutta eritoten, mistä vaikenee.

PÄIVIKKI ANTOLA
Kirjoittaja on Jyväskylän yliopiston etnologian professori emerita, uskontotieteen, kansanperinteen ja viestinnän antropologian dosentti, tietokirjailija

RAHIKAINEN

LEHTIKATSAUS

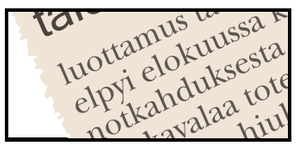

Harvinainen toru presidentiltä

Joensuussa ilmestyvä **Karjalainen** kommentoi presidentti Sauli Niinistön hallituskritiikkiä. *”Niinistön on varmasti ollut erityisen vaikea pidätellä kielenkantojaan talouspolitiikasta, koska se oli hänen leipälajinsa myös ennen presidenttiyttä.”*

”Kun Niinistöllä on vieläpä kokemusta valtiovarainministerinä samankaltaisesta talousahdingon ajasta, on häntä syytä myös kuunnella.

Maan hallitus on todellakin ollut saamaton ja pattitilanteessa. Tästä on syytä ottaa opiksi. Kun enää ei voida odottaa tilanteen säilyvän samankaltaisena neljää vuotta, onko järkevää pitää itseisarvona, että hallituksen on istuttava vallassa koko vaalikausi? Toki sekin tuo vakautta ja ennustettavuutta, mutta enemmän niitä tuovat määrätietoiset teot.”

Lupaus unohtui parissa viikossa

Söikö hallitus jo sanansa kotimaisen energian edistämisestä, ihmettelee oululainen **Kaleva**. *”Pääministeri Alexander Stubbin (kok.) hallitus julisti hiljattain mahtipontisesti satsaavansa kunnolla kotimaisten polttoaineiden käytön lisäämiseksi. Turpeen verotusta luvattiin helpottaa ja metsähakkeen tukea kasvattaa.*

Tällä viikolla annettuun lakiesitykseen saakka suuret lupaukset eivät yltäneet. Ensi vuodelle tulossa oleva veromuutos on niin mitätön, ettei sillä kotimaisten polttoaineiden asemaa kohenneta. Seuraavan vuoden verotus on täysi arvoitus.

Stubbin hallitus toimii linjakkaasti vain siinä, että politiikka on yhtä poukkoilevaa kuin edeltäjällääkin. Puhutaan ja luvataan paljon, mutta käytännön tekoihin saakka sanomiset eivät ulotu. Energiapolitiikka jos mikä vaatisi pitkäjänteisyyttä.”

”Tällä hetkellä hallituksen energiapoliittiset lupaukset ja teot ovat ristiriidassa keskenään. Tähänastiset tekemiset eivät ole omiaan lisäämään luottamusta siihen, että hallitus aikoisi panna täytäntöön aikeensa.”

KOLUMNI: HANNA LENSU

Bulkilla parempiin päiviin

Metsäliitto lähetti viime torstaina tiedotteen, jossa oli hätkähdyttävä otsikko: ”Metsä Group luopuu sahatavaran jalosteliiketoiminnasta Suomessa.”

Jatkojalostus oli sahateollisuuden uskonkappale numero yksi 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa. Jokainen kehitystä tavoitellut sahayritys puhui siitä, miten karvalankun myynnistä piti päästä eroon.

”Sahatavaran perustuotannon aika on ohi. Ainut mahdollisuus on panostaa tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Puutetta on lähinnä uusista ideoista eikä rahasta”, sanoi UPM:n mekaanisen metsäteollisuuden johtaja Harald Finne MT:ssa vuonna 2005.

Olisi voinut luulla, että rahastakin olisi ollut puutetta, sillä alalla tehtiin surkeita tuloksia noina aikoina. Juuri sen vuoksi menestyksen reseptiä etsittiin jalostuksesta. Konsernien osakkeenomistajilla ja osuuskunnan jäsenillä riitti kuitenkin rahaa ja uskoa jalostuksen kehittämiseen.

Ideoita syntyi ja jalostavia tehtaita rakennettiin sahalinjojen jatkoksi. Bulkkituotteita ryhdyttiin hiomaan arvokkaammiksi kuluttajatuotteiksi. Tehtiin yksittäispakattuja do-it-yourself -tuotteita eurooppalaisille rautakauppaketjuille. Ryhdyttiin markkinoimaan puisia stadioneja. Metsäliitto päätti jopa 2003 ryhtyä rakentamaan omaa talotehdasta Hartolaan.

Monet aikoinaan niin hyviksi uskotut ideat on tappioineen kuopattu vähin äänin.

hanna.lensu@maaseuduntulevaisuus.fi

Miljoonia meni, ilmeisesti vähemmän tuli takaisin omaan kassaan. Vähitellen menivät miehet vaihtoon. Tuskin oli Metsäliiton tuore pääjohtaja, pankkimies Kari Jordan ehtinyt juhlallisin kääntein avata osuuskunnan talotehtaan vuonna 2005, kun seuraavana vuonna tiedotettiin jo tehtaan myynnistä Finndomolle. Kiinnostavaa olisi ollut tietää, millainen mahtoi olla uudenkarhean tehtaan kauppahinta.

Mikään kultamuna ei talobisnes myöhemminkään ollut. Finndomon toiminta päättyi taloudellisiin vaikeuksiin vuonna 2012. Hartolan tehdas myytiin Stora Ensolle, joka ryhtyi valmistamaan siellä puukerrostalojen elementtejä. Toivottavasti menestys on nyt parempaa kuin edellisillä omistajilla.

Takkuista taivalta on ollut UPM:lläkin. Esimerkiksi Parkanossa yhtiöllä oli kaksi jalostetehdasta. Vuonna 2010 se ilmoitti lopettavansa tehtaista toisen, mutta kehittävänsä sen sijaan naapuritehdasta samalla paikkakunnalla.

Ilo ei ollut parkanolaisten kannalta pitkäaikainen. Jo kahden vuoden kuluttua UPM päätti sulkea toisenkin tehtaan, johon se vielä edellisellä kierroksella oli investoinut rahaa.

Tehtaasta luopumisen yhteydessä UPM:n edustaja kommentoi asiaa siihen suuntaan, että ”yksityiselle tämä voisi kannattaa”.

Kannattaa tai ei, aikoinaan paljon rummutettu jalostus on yhä enemmän siirtynyt yksityisille yrityksille. Metsäliiton torstaisenkin uutisen aihe oli jalostetehtaan myynti yksityiselle yrittäjälle. Aureskosken Jalostetehdas, joka jo aiemmin osti UPM:n Parkanosta sulkeman tehtaan, yrittää saada jaloilleen Aureskosken ja Kaskisten tehtaat, joita isot firmat eivät saaneet kannattaviksi.

Yksityisten jalosteyrittäjien julkisuudessa esittämien kommenttien perusteella metsäkonsernit ovat olleet markkinoilla kuin norsuja posliinikaupassa.

Miksi metsäkonsernien jalostustaival ei onnistunut? Yhden vastauksen tarjoaa pitkän konsulttiuran tehnyt Rainer Häggblom (MT 10.11.).

”Meidän pitää jatkossakin keskittyä tuotteisiin, joissa pärjäämme mittakaavaedulla. Meidän kilpailuvaltit ovat metsissä ja suurissa tehtaissa. Markkinointi ja palvelu eivät ole meidän valtteja.”

Toisin sanoen: unohtakaa näpertely. Keskittykää siihen, minkä varmasti osaatte. Tehkää bulkkia.

Häggblomin lausunto on kova, mutta se vaikuttaa ilmeisen paikkansapitävältä.

Paljon on sahafirmoissa yritetty, mutta monessa kohdassa tie on noussut pystyyn. Monet aikoinaan niin hyviksi uskotut ideat on tappioineen kuopattu vähin äänin.

Kaskisissa oli vielä viime vuosikymmenellä Euroopan suurin sahatavaran jalostuksen keskittymä. Siitä on jäljellä hiljentyneet rakennukset ja koneet, joita uusi yrittäjä ryhtyy nyt virittelemään.

Metsäliitolla on samalla tontilla vielä lämpöpuuta tuottava laitos, joka tiedotteen mukaan ”yhdistetään entistä tiiviimmin osaksi Metsä Woodin sahausliiketoimintaa”. Eli jäämme odottamaan myyntiuutista.